

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ДЕРЖАВНА ВИЩА ТЕХНІЧНО-ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА
ІМЕНІ БРОНІСЛАВА МАРКЕВИЧА (ПОЛЬЩА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КАРДИНАЛА СТЕФАНА ВИШИНСЬКОГО
(ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-
практичної конференції
«РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ ПЕДАГОГА»

ТЕРНОПІЛЬ - 2018

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ КОМУНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ДЕРЖАВНА ВИЩА ТЕХНІЧНО-ЕКОНОМІЧНА ШКОЛА
ІМЕНІ БРОНИСЛАВА МАКЕВІЧА (ПОЛЬЩА)
ЛЮБЛІНСЬКА ШКОЛА ВИЩА (ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КАРДИНАЛА СТЕФАНА ВІШНІВСЬКОГО (ПОЛЬЩА)
ВІДДІЛ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАНІ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції

«Розвиток професійної майстерності педагога»

Тернопіль
2018

УДК 159.98:37.091

Р 64

Р 64 Розвиток професійної майстерності педагога: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, Україна, 26-27 квітня 2018 року) / укладачі: В.С. Кавеський, А.В. Вихруц, О.Я. Житномирська, І.І.Гавришак, С.Б. Гах – Тернопіль: СМП "Тайп", 2018. – 383 с.

У збірнику зібрано тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Розвиток професійної майстерності педагога», проведеної на базі Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти 26-27 квітня 2018 р.

Усі матеріали збірника подаються в редакції авторів. Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен та інших даних несуть автори.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (протокол №4 від 14.05.2018 р.)

УДК 159.98:37.091

© Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти, 2018

ЗМІСТ

Amenius Akimjak	
Rozvoj hudobnosti žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia	11
Beata Akimjaková	
School success of pupils with health disabilities.....	19
Андрийчук І. П.	
Мотивація творчої діяльності молодших школярів у роботі педагога.....	29
Андрущенко Н.В.	
Використання здоров'язбережувальних технологій в дошкільній освіті України.....	31
Антязіно Т. П.	
Математика як засіб розвитку критичного мислення	34
Бабовал Н. Р.	
Освітні індикатори як інструмент оцінювання стану та динаміки розвитку освітніх систем.....	36
Барабан І.О.	
Нестандартний дочаток уроку математики як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів ІПТНЗ.....	38
Bauer T., Tsaryk O.	
Internationale mobilität im kontext der europäischen hochschulbildung.....	40
Біляковська О. О.	
Професійна підготовка майбутніх вчителів природничо-математичних дисциплін: аксісні орієнтири.....	42
Бойко М.М.	
Викладач в системі управління якістю вищої освіти.....	44
Брик Р.С.	
Професійна компетентність педагога в контексті Нової української школи.....	46
Буган Ю. В.	
Підвищення кваліфікації вчителів: «комплексний обід» чи шведський стіл.....	49
Будя А.А., Корейка А.С.	
Педагогічна конституція Європи як важливий фактор інтернаціоналізації освітнього простору.....	52
Бушак Н.А.	
Вивчення іноземної мови у ВНЗ у контексті викликів сучасності.....	54
Бурденюк М. В.	
Стан готовності майбутніх фахівців з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій до виконання професійних завдань.....	56
Вихруц А.В.	
Інновації минулих років як приклад для сучасності.....	58
Вихруц В.О., Романишина І.М.	
Педагогічна ментальність як основа формування фахової компетентності викладача.....	60
Вишньовський В.В.	
Психологічна компетентність як умова розвитку професійної майстерності педагога.....	63
Вітенко І.М.	
Забезпечення професійного зростання вчителя в умовах інноваційного освітнього простору.....	66

Ogavcová M.	
Options for project teaching in schools.....	240
Остапович О.П.	
Майстер-клас – ефективна форма підготовки кваліфікованого робітника художнього напрямку.....	245
Насіва Н. Ф., Данилюк Т. Я.	
Гармонізація внутрішнього світу та пошук прихованих емоційних ресурсів особистості педагога засобами арт-терапії. Експрес-методика виготовлення діяль- моганки.....	247
Періс І.М.	
Професійне вигорання педагогів в результаті надмірного емоційного виснаження.....	249
Пермькова О. Г.	
Диференційний підхід у навчанні: європейський досвід (друга половина ХХ століття).....	251
Петришин Л. Й.	
Креативне середовище в системі неперервної освіти.....	253
Петровський О.М.	
Завдання освіти та їх реалізація в умовах сьогодення.....	257
Пехота О.М. Вахруц В.О.	
Діяльність викладача ЗВО у контексті педагогіки рефлексії.....	258
Подчерняева Н.Д.	
Використання інноваційних методів виховної роботи у формуванні культури міжнародного спілкування старшокласників у діяльності шкільного спрацюбу.....	262
Прілімак Н. В.	
Роль гуманістичного потенціалу християнства у професійній діяльності педагога.....	265
Пуцько О. І.	
Проблема підготовки студентів до організації колективу дітей передшкільного віку за допомогою гри.....	267
Радчук Г.К.	
Вектори розвитку сучасної вищої освіти.....	269
Расказова О.Л.	
Фестивалі неформальної освіти дорослих у контексті сучасних суспільних викликів.....	271
Рахліс В.Л.	
Підготовка поремовників як об'єкт практичної діяльності системи неформальної освіти.....	272
Oľga Račková	
Uuorpoškoľské štúdiu študentov so špeciálnymi potrebami.....	275
Рудшак О.Д.	
Використання метафоричних зображень педагогами як творчий підхід у вирішенні актуальних проблем учнівської молоді.....	286
Савельєва І.Р.	
Формування компетентного учня на уроках фізики шляхом впровадження інноваційних педагогічних технологій у ПТНЗ.....	288
Семогча Д.Г., Шевякова Н.Л.	
Використання інтерактивних педагогічних технологій навчання на заняттях із психології в педагогічному коледжі.....	290

Сіоноруб Г. П.	
Використання інноваційних педагогічних технологій у підготовці майбутніх журналістів.....	293
Сидоренко Ю.О.	
Вплив аналізу слов'янських міфологічних структур художніх творів української літератури в 9-11 класах.....	296
Слдор L.J.L.	
Диференційований підхід у навчанні як один із способів покращення успішності та психологічного розвитку учнів.....	298
Сіткар В.І., Сіткар Н.С.	
Нова українська школа та норми поведінки, яких слід дотримуватись: актуальність, реалії, проблеми.....	300
Сіткар С.В., Сіткар Т.В.	
Особливості компетентнісного оцінювання якості освіти – PISA: зарубіжний досвід, українська специфіка.....	305
Склярова І.В.	
Персональний сайт як основа навчальної стратегії в процесі вивчення української мови та літератури.....	308
Смирєва Г.І.	
Проблеми професійного навчання педагогічних кадрів в контексті реалізації компетенції «Нова українська школа».....	312
Сокол М. О.	
Просткування міжнародної педагогічної термінології в нових умовах розвитку цифрової педагогічної науки.....	314
Соловей М. В.	
Особливості організації підняття кваліфікації педагогічних працівників в суб'єктивних умовах.....	316
Сотиченко І.І.	
Керівник як лідер змін Нової української школи.....	319
Степашіна О.М.	
Формування просторової уяви учня початкової школи.....	321
Степанова Т.В.	
Технологія розвитку критичного мислення на уроках української літератури.....	322
Степанюк А.В.	
До проблеми формування вчителя як творчої особистості.....	325
Степук А.О.	
В досвіді роботи над формуванням у педагога бажання до самореалізації в умовах критичної ситуації.....	327
Сюдико Л.І.	
Роль інтерактивних технологій навчання у забезпеченні якості професійної освіти.....	329
Тимошко М. М.	
Професіоналізм та кар'єрне навчання у середніх навчальних закладах в Англії: професійна компетентність фахівця.....	332
Федорова Н.В.	
Гуманістична педагогічна позиція майбутнього логопеда як ціннісно-смысловий феномен.....	333
Ветлицова Г.	
Одборні spôsobilosti a zručnosti v práci sociálneho pedagóga/professional competences and skills in the work of a social pedagogue.....	335

уміння та професійно значущі якості особистості. В умовах сучасної підготовки вчителів навчальному закладі професійна компетентність випускника визначається базовою і розглядається як здатність трансформувати особистісні та навчальні здобутки (знання, уміння, професійно значущі якості) у площину професійної діяльності [2].

У дошкільних навчальних закладах через значне наповнення групи вихованцями владяться до авторитарного способу організації групи під час режисерських моментів. Концепція сучасної освіти передбачає індивідуальний підхід, гуманне ставлення до особистості. Такі зміни є визначальними і в концепції дошкільної освіти. Однак забезпечення гуманного підходу до дошкільнят можливе лише за умов застосування нових дієвих методів організації дітей передшкільного віку. Одним із них є – рухливі ігри.

Освіта майбутніх вчителів у галузі дошкільної освіти як цілісної культурологічної діяльності, що акцентує процеси навчання, виховання, розвитку особистості, повинна спрямовуватися на вміння організувати ігрову діяльність дітей дошкільного віку, як складову системи національного та громадянського виховання. Зважаючи на ці доцелі, нагального вирішення потребує проблема вивчення ігрової діяльності дітей дошкільного віку в навчальній дисципліні «Програми підготовки майбутніх фахівців у галузі «Дошкільна освіта»[3].

Використання ігор у навчанні робить недоречною авторитарну позицію вихователя у спілкуванні з дітьми. Адже, щоб зацікавити дітей майбутньої діяльності, внести в навчання ситуацію дослідження, вільного вибору, яскраві позитивні емоції, педагог повинен сам стати учасником гри. Самонавчально-неодноразово відзначає, що особливості організації ігрової діяльності полягає в тому, що дитину не можна змусити грати. Адже принципова особливість гри як діяльності не інтерес, який допомагає дітям не відчувати втоми й напруги, але не завжди педагогічна цінність гри збігається з інтересом. Тому дітей слід учати грати незалежно від способу прийому і засоби ігрової спілкування (жест, миміка, інтригуючий тембр голосу, незвичайні імена іграшок, раптові продовження ігрової сюжету, незвичайні ролі знайомих іграшок тощо). Задля позитивного результату потрібно акцентувати в навчальний процес не як локальний засіб, а як розгорнуту діяльність. О. Усова, що досліджувала гру як форму організації життя дитини, встановила наявність реальних (сенсу) між людьми, які виконуються в одній колективі та ігрових (регіструються умовами гри) стосунків. Засвідчила, що виходження в ігровий колектив дитини, встановлюють як зв'язки з учасниками цієї підпорядковують свої дії ролям, контролюють і виконують правила гри тощо [1].

Отже, організація колективу дітей засобами музичних рухливих ігор має бути основою курсу підготовки майбутніх вчителів до застосування ігор у роботі дошкільнятами. Підготовка майбутніх вчителів потребує значної уваги з боку розробників навчальних курсів і програм. Компетентнісний підхід у підготовці майбутніх вчителів дозволить сформувати у майбутніх педагогів вміння організувати дітей демократичними методами, а тому чітко і за допомогою рухливих ігор, у чому і бачачено необхідність подальшого дослідження проблеми управління практичних розробок.

Література

1. Азарова Л. Організація ігрової діяльності дошкільняків як соціально-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / Л. Азарова, Н. Фрашук. – Режим доступу: https://www.pulib.sk/web/iznitnica/eipub/document/Bernatova8/sk/Azarova_Franchuk.pdf

2. Бельська Г. В. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти [Електронний ресурс] / Г. В. Бельська // Наукові записки [Віжницького державного університету ім. Миколи Гоголя], Сер. : Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 4. – С. 114-119. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2012_4_25

3. Довбня С. О. Підготовка майбутніх вчителів до організації ігрової діяльності з дітьми дошкільного віку (на матеріалі спецкурсу «Теорія і методика ігрової діяльності дітей дошкільного віку») [Електронний ресурс] / С. О. Довбня // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 5. – С. 211-219. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2015_5_28

УДК 159.923:378

Радчук Г.К.

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВИТИ

Сьогодні перед освітньою теорією і практикою ставляться важливе завдання – осмислити динамічні зміни в суспільстві, науці і культурі та зробити вибір щодо ціннісних орієнтирів розвитку та перетворення освітньої сфери.

Тому метою даного дослідження є здійснення теоретико-методологічного аналізу сучасних освітніх парадигм і виокремлення ціннісних векторів розвитку сучасної вищої освіти.

Аналізуючи ціннісні орієнтири сучасної освіти, науковці акцентують увагу на тому, що найважливішим критерієм її ефективності є здатність продукувати в «сходній людині» (П. Духовиць, прагнення до самопізнання, саморозвитку) (М. М. Бахтін, М. О. Бердяєв, Б. С. Братусь, В. П. Зінченко, Г. Ю. Сенько, М. К. Мамарлашвілі та ін.).

Можна констатувати, що дискусія, котра розгорнулася навколо векторів реформування сучасної освіти, відображає зіткнення чотирьох освітніх парадигм: *когнітивно-інформаційної, особистісної, культурологічної та комунікативної*. Кожна із цих парадигм адекватно відтворює лише частину дійсності та фіксує свою увагу на тому, що можна вважати результатом освіти.

Когнітивно-інформаційна (знавцева, традиційна) парадигма виходить з необхідності передачі особистості максимальної кількості з усіх накопичених людством знань, умінь, навичок. Трактує спрямованість навчально-виховного процесу певним чином, орієнтуючи викладачів на предметні програми, фіксовані результати тощо. Бажання, потреби особистості, як правило, не враховуються. Психологи давно поставили питання про когнітивно-інформаційну парадигму освіти як дестабілізуючу для особистості.

В *особистісній* парадигмі центр ваги переноситься з інтелектуального на емоційний та соціальний розвиток людини (Г. О. Балд, І. Д. Бех, І. С. Подмазін, В. В. Сериков, І. С. Якиманська та ін.). Сутність особистісної орієнтованої парадигми освіти полягає у розгляді людини як складної самоорганізованої системи, у визнанні унікальності, неповторності, самоцінності кожної особистості і траєкторії її розвитку, у зміщенні цільових настанов освіти з інформації особистості на створення умов та допомогу у її самовизначенні та саморозвитку; у становленні суб'єктивної позиції учителя в освітньому процесі, який повинен забезпечувати особистісний зміст діяльності тих, хто вчиться, створювати простір для прояву і розвитку їхньої індивідуальності, здійснення свободи вибору. Особистісно орієнтовані технології мають особливе значення, оскільки підкреслюють цінність особистості, продукують позитивне ставлення до людей і до самого себе, вказують на необхідність партнерства в стосунках, мають на увазі розвиток духовних якостей особистості, повагу і турботу

про кожну людину, емпатію, вміння співчувати іншому, природність і відкритість стосунків як значущий показник розвитку особистості.

Культурологічна парадигма, не заперечуючи необхідності одобрення деяких позитивних знань та вміння, вважає, що досягнення повноти та цілісної світлобачення виходить далеко за рамки прагматичної когнітивно-інформаційної педагогіки. Загалом пропонує ціннісний погляд на якість освіти, а своє основне завдання вбачає у вихованні людини духовної.

Компетентісна парадигма виростає з когнітивно-інформаційної. Однак, відміну від неї, усвідомлює можливість та безглуздість безкінечного розширення інформації, що передається наступним поколінням. Вважає, що, очікуваний результатом освітнього процесу є не система знань, умінь та навичок, а набір заявлених державою ключових компетентій, без яких неможлива діяльність сучасної людини в інтелектуальній, суспільно-політичній, комунікаційній, інформаційній та інших сферах. Компетентісна парадигма націлена на доведення практичної орієнтації освіти, прагне підготувати людину уміль та мобільну, котра володіє набором фактів, а способами та технологіями їх отримання.

Кожна парадигма має свої концептуальні засади, є укоріненою в культурі, орієнтує особистість на необхідні цінності. Кожна з вищезгаданих парадигм має задати свій вектор в модернізації змісту освіти, визначити стратегію її розвитку. Інтергармонізація парадигми може і повинна стати основою стратегії розвитку освіти, одночасно її стабілізуючим чинником.

Ми свідомі того, що освіта повинна відтворювати плідного суб'єкта культурної діяльності – людину в її екзистенційній та онтологічній повноті. На відміну від інструментально орієнтованого навчання, яке забезпечує трансляцію, відтворення та засвоєння знань, умінь, технологій (когнітивно-інформаційна та компетентісна парадигми) і тому є вторинним стосовно процесів розвитку особистості, освіта повинна перш за все орієнтуватися на становлення цілісної особистості, забезпечувати її органічність і неповторність (особистість та культурологічна парадигма). Якщо навчання у вищій школі виключає духовно-моральну сутність людини й орієнтоване лише на передачу максимального обсягу знань і засвоєння технологій, то воно не забезпечує професійну успішність фахівця, немовби призводить до кризи соціально-культурної та особистісної ідентичності.

На наш погляд, у системі когнітивно-інформаційної та компетентісної парадигми особистість сприймається не у її самотності та цілісності, а через призму функціонально заданих параметрів – успішності, дисципліни, поведінки тощо. У русії цього підходу метою освіти стала її максимальна соціалізація й професіоналізація для досягнення оптимальної суспільної користі, а метою навчання – оволодіння зовні заданих нормативів. Цьому прагматичному підходу, що має безумовно свої позитивні сторони, відповідає і зміст освіти.

Тому когнітивно-інформаційний компонент освіти повинен мати інструментальний характер щодо основної цінності – культурного, ціннісного, смислового розвитку людини.

Водночас, якщо поглянути на освіту у контексті її світових стратегічних орієнтацій, у тому числі і на динаміку Болонського процесу, до простежується тенденція до подолання її інструментально-операційної орієнтації. Болонська декларація орієнтує освіту на становлення творчої людини, яка не лише володіє певними навичками і професійно необхідними знаннями, але й здатна до осмислення новоти, має потребу до саморозвитку та самотворення.

Таким чином, можна констатувати, що на теоретичному рівні відбулося розширення смислового поля науково-педагогічної рефлексії: увага звертається на

виробництво суми знань, заданої соціальною поведінкою, технологій діяльності майбутнього фахівця. Відтак, у першу чергу страждає освіта в її гуманітарному розумінні. Розмова про якість навчання ніщо зводиться до рівня засвоєння спеціальних знань та оволодіння професійними навичками.

Нерозробленість філософсько-методологічних засад сучасної вищої освіти, недостатнє розуміння сутнісних аспектів освітнього процесу призводить до орієнтації на формальні, технологічні моменти, виходяще сам ціннісний зміст освіти.

Назріла необхідність подолання однобоких технократичних тенденцій у професійній підготовці майбутніх фахівців, що проявляються в недостатньому врахуванні змін в потребно-мотиваційній сфері особистості та системній вибірковій (можливо-ціннісній) ставленні. Відтак, можна стверджувати, що основним методологічним орієнтиром побудови вищої освіти є її гуманітаризація.

УДК 374.9

Рассказова О. Л.

ФЕСТИВАЛІ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВИТИ ДОРОСЛИХ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

В останні десятиліття для освітнього українського event-менеджменту і event-маркетингу характерними є організація і проведення таких популярних освітніх заходів, як фестивалі неформальної освіти дорослих. Такі події створюються задля реалізації багатомілітної задачі – об'єднання різних аудиторій спільного вправозна, створення святкової атмосфери, показу соціальної орієнтації діяльності підприємств і установ, формування певного іміджу, набуття організацією всебічної відомості, і, найголовніше, здійснення освітніх задач особистісного і професійного розвитку дорослих людей у мінливих сучасних соціально-економічних умовах.

Зазначені заходи нами розглядаються у зв'язку із комплексним аналізом сучасних різноманітних платформ реалізації неформальної освіти дорослих з метою розробки методичних рекомендацій до їх організації і проведення.

Фестиваль (від фр. festival, від лат. festivus – святковий), за енциклопедичними й іншими літературними джерелами є масовим заходом, святкуванням, або об'єдом існуючих досягнень у певній галузі. Першими з'явилися фестивалі музичні, пізніше популярності набули фестивалі театрального, циркового, кіномистецтва. Поширеними є вуличні фестивалі як масові гуляння з виступами артистів для різнобічної публіки. Фестивалі відбуваються як у великих закритих приміщеннях, так і на відкритому просторі полів, майданів, парків, на території природних архітектурно-історичних інтер'єрів замків та інших визначних місць. Організують фестивалі як громадські організації державного, конфесійного, професійного чи іншого рівнів, так і окремі індивіди чи їхні родини. Організація і проведення заходів мають різні цілі і завдання, відрізняються за кількістю охоплення людей і спільнот, масштабністю впливу на формування громадянськості, розвиток ключових професійних компетентностей, особистісний розвиток дорослих.

Неформальна освіта дорослих є актуальною завдяки мобільності й швидкості відповіді на освітні запити цієї аудиторії щодо отримання нової інформації, знань, досвіду, можливостей вдосконалення різноманітних сучасних навичок і універсальних компетентностей дорослими. Неперервна освіта протягом життя сьогодні перестає бути трендом, стає невід'ємною складовою особистісного і професійного зростання дорослих.

Змістове наповнення освітніх фестивалів особистісного і професійного розвитку дорослих у контексті сучасних суспільних викликів має відповідати ціннісному контексту із збереженням відповідної ієрархічної структури